

SOME SCIENTIFIC ASPECTS OF THE PERFORMANCE OF EFFECTIVE EDUCATIONAL PROCESS IN THE BULGARIAN LANGUAGE SECTION IN THE DEPARTMENT FOR LANGUAGES AND SPECIALIZED TRAINING IN MEDICAL UNIVERSITY OF PLOVDIV

Margarita Dimitrova

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Bulgarian Language Section, Department of Languages and Specialized Training margovd@abv.bg

Dimitar Mirchev

Medical University – Plovdiv, Bulgaria, Foreign languages section, Department of Languages and Specialized Training, sapiens@abv.bg

Abstract: The monitoring of the successful realization and modernization of the educational process at the Medical University in Plovdiv leads to new knowledge about processes and phenomena in pedagogical science. Throughout the process, rules and work principles are formulated that verify the validity of the selected pathways for pedagogical activity.

Our monitoring is related to the role of the team in the implementation of an effective educational process in the Bulgarian Language Section at the Department of Languages and Specialized Training at the Medical University - Plovdiv. The teamwork is dealt with in two directions: in the management team, including the director, the administrative senior lecturer and the head of the Section, and in the management of the Section, the head and the persons in charge - teaching and scientific work, methodist.

The main aspects of performance reporting are the following: continuous analysis of educational and scientific needs to achieve quality in work, development of the team's professionalism to implement the educational process, achievement of overall accountability, work control, stimulation of work with students, creation conditions for modern technical provision of work with students, promotion of quality products for the realization of an educational process.

The constant analysis of the educational and scientific needs for quality in the overall activity of the Department and the Bulgarian Language Section is related to the updating of the programs, the creation of training aids meeting the criteria in the European Language Framework and the specifics and new trends in the training in Bulgarian as foreign.

To achieve effective teamwork in both aspects, emphasis is also placed on overall accountability. The Management Team of the Section organizes the classification of the documentation and its alignment with the requirements of the Statute for Quality and the academic standards for the discipline.

The administrative management supervises the work by checking the main ongoing activities: updating the standards regarding the quality of the new programs and creating new teaching materials with communicative and practical orientation, providing pedagogical and methodological preparation of the trainers for conducting the training according to the requirements in the national and European standards and resource accounting.

The work of students is stimulated by introducing appropriate levers to motivate students to high quality learning - innovative methods and techniques of work, presentational testing with the highest percentage of participation in the final grade.

Keywords: education, teamwork, Bulgarian language, administrative affairs, modernization of learning

НЯКОИ АСПЕКТИ НА ЕКИПНОСТТА В ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ЕФЕКТИВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЦЕС В СЕКЦИЯТА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КЪМ ДЕПАРТАМЕНТА ЗА ЕЗИКОВО И СПЕЦИАЛИЗИРАНО ОБУЧЕНИЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ

Маргарита Димитрова

Медицински университет - Пловдив, Република България, Секция по български език, Департамент за езиково и специализирано обучение margovd@abv.bg

Димитър Мирчев

Медицински университет - Пловдив, Република България, Секция по чужди езици, Департамент за езиково и специализирано обучение, sapiens@abv.bg

Резюме: Мониторингът върху успешното реализиране и модернизиране на образователния процес в Медицински университет - Пловдив води до нови знания за протичане на процеси и явления в педагогическата наука. Чрез целия процес се формулират правила и принципи в работата, които верифицират валидността на избраните пътища за педагогическа дейност.

Нашият мониторинг е свързан с ролята на екипността в осъществяването на ефективен образователен процес в Секцията по български език към Департамента за езиково и специализирано обучение при Медицински университет – Пловдив. Екипната работа се разглежда в две направления: в ръководния екип, включващ директор, административен старши преподавател и ръководител на Секцията, и в ръководството на Секцията, ръководител и отговорници – учебна и научна дейност, методически.

Основните аспекти при отчитането на ефективността са следните: постоянен анализ на образователните и научните потребности за постигане на качество в работата, развитие на професионализма на екипа за реализиране на образователен процес, постигане на цялостна отчетност, контрол на работата, стимулиране на работата със студентите, създаване на условия за съвременно техническо обезпечаване на работата със студентите, поощряване на качествени продукти за реализиране на образователен процес.

Постоянният анализ на образователните и научните потребности за постигане на качество в цялостната дейност в Департамента и в Секцията по български език се свързва с актуализиране на учебните програми, създаването на учебни помагала, отговарящи на критериите в Европейската езикова рамка и на спецификите и новите тенденции в обучението по български език като чужд.

За постигане на ефективна екипна работа в двата аспекта се акцентува и върху цялостна отчетност. Ръководният екип на Секцията организира класифицирането на документацията и привеждането ѝ в съответствие с изискванията в Наръчника по качество и с академичните стандарти за учебна дисциплина.

Административното ръководство осъществява контрол на работата чрез проверки на основните текущи дейности: актуализация на стандартите относно качеството на новите учебни програми и създаване на нови учебни помагала с комуникативно-практическа насоченост, осигуряване на педагогическа и методическа подготовка на преподавателите за провеждане на обучение по изискванията в националните и европейските стандарти и отчетност на ресурсите.

Работата на студентите се стимулира чрез въвеждане на подходящи лостове за мотивация на студентите към високо качество на обучение – иновативни методи и техники на работа, презентационно изпитване с най-висок процент на участие в крайната оценка.

Ключови думи: образование, екипност, български език, модернизиране на ученето

1. УВОД

Основната цел на учебната, научната и административната дейност в Департамента по езиково и специализирано обучение и съответно в Секцията по български език е в колаборация с мисията и концепцията на Университета за провеждане „на държавната политика за развитието на висшето медицинско образование и медицинската наука“ (с. 16 от Наръчника по качеството). В продължение на малко повече от една година ръководството на Департамента - директорът, административният старши преподавател и ръководителят на Секцията, организира в съгласуваност и в дух на екипност работата си и съобразява всички дейности в Секцията с мисията на Университета и с основната позитивна посока за развитие на политиките в Департамента по отношение на учебната, научната и административната дейност.

Ръководният екип обвързва работата с изпълнение на основните университетски нормативни документи: Правилник за устройството и дейността на МУ Пловдив (2014), Организационно управленска схема на МУ – Пловдив, Качествени критерии за оценка, Количествени наукометрични критерии, Система за финансово управление и контрол, Наредба за учебната заетост на преподавателите, Академичен стандарт за учебна дисциплина, Наръчник по качеството.

2. ОСНОВНИ АСПЕКТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЕФЕКТИВНА РАБОТА В УСЛОВИЯТА НА ЕКИПНОСТ

Ефективната работа се разглежда в две направления: в ръководния екип, включващ директор, административен старши преподавател и ръководител на Секцията, и ръководството на Секцията, ръководител и отговорници – учебна, научна дейност, методически отговорници. Основните аспекти са следните:

- *Постоянен анализ на образователните и научните потребности за постигане на качество в работата*

Дейността на ръководните екипи е осмислена от заложеното в Наръчника: „Във връзка с това основните цели, свързани с развитието на системата по качеството от гледна точка на Ръководството на Университета са: Създаване на системни предпоставки за постоянен анализ на образователните и научни потребности, свързаните с тях изменения в образователния пазар и актуализация на стратегията на Университета, включително на учебните планове и програми, на научната тематика като средства за нейното реализиране. Създаване на възможност за повишаване на обективността при оценяване на качеството на обучение на обучаемите, включително чрез оценка на реализацията. Изпълнение на критериите за външна оценка (акредитация и сертификация от национални и международни организации). Развитие на самооценката като инструмент за идентифициране на слаби и силни страни и за управление развитието на организацията.“ (с. 15).

В Правилника в Раздел IV - *Управление на качеството*, в чл. 59 е посочено, че първостепенна задача, която гарантира стабилно стратегическо управление, устойчивост и конкурентоспособност на институцията, е качеството и спазване на Системата за управление на качеството, разработена в съответствие с международните стандарти. Съответно и ние в този аспект в цялостната си дейност, в учебните програми и при създаването на учебни помагала залагаме на изпълнение на тази основна задача, както и на критериите в Европейската езикова рамка и на спецификите и новите тенденции в обучението по български език като чужд. Протоколите от секционните съвети и от методическите сборки и приложенията към тях представят начина на работа, подчинен на екипност, синектика, стремеж към постигане на взаимно уважение, професионално взаимодействие и доверие, плановост и създаване на система от правила за качествена ефективна учебна и научна работа в Секцията.

- *Развитие на професионализма на екипа за реализиране на образователен процес*

В „Наръчник по качеството“ на МУ, утвърден на Академичен съвет с протокол №9/20.10.2011 г., в Раздел 2, т. 2.1. в Декларацията е записано „Спецификата на образователната дейност изисква изграждане и поддържане в Университета на колектив от висококвалифицирани преподаватели, имащи знания, възможности и умения да създават кадри, способни да се реализират и развиват в съответствие със съвременното ниво на медицинската наука, както и да провежда научни изследвания в областта, в която провеждат учебен процес“.

Ръководството на Департамента на основание изискванията в раздел IV от Правилника – *Управление на качеството*, чл.61 за Система за осигуряване на качеството в МУ – свързва цялостната работа със студентите и създаването на нови помагала за реалните нужди на студентите с нормативните изисквания в чл. 61, (2), т.1 за проучване и осигуряване на обществените очаквания относно качеството и задоволяване на очакванията чрез корекции в цялостната система на обучение; организира екипната работа на отговорниците в Секцията за реализиране на промени в учебните програми, учебните ресурси и методи на работа със студенти. Обучението на чуждестранни студенти, англоезично обучение в продължение на няколко години дава възможност на методически сборки да се обобщят спецификите на един нов тип обучение по български език

На основание чл. 61, (2), т.2 за изработване и формулиране на новите академични стандарти чрез проучване на тези в аналогични европейски университети се поощрява участието на преподавателите в научни форуми и това дава възможност за запознаване с новите тенденции в чуждоезиковото обучение, които помагат да се започне процес на промяна в цялостната система на обучение – справките за НИД представят реалната информация за участията и същността на тези участия от страна на преподавателите.

- *Постигане на цялостна отчетност*

За постигане на цялостна отчетност ръководният екип на Секцията организира класифицирането на документацията и привеждането ѝ в съответствие с изискванията в Наръчника и с академичните стандарти

за учебна дисциплина (учебни програми, тематични разпределения, картони на студенти и друга документация). В работата от една година чрез съдействието за създаване на ръководен екип в Секцията всички раздели се привеждат в необходимия административен вид. Разширява се диференцирането на административната документация по раздели и се включват нови, които да улеснят отчетността и добрата взаимозависимост между институционалните звена във връзка с коректност и отчетност в работата, както и за реализиране на реална грижа за качеството на работа. Във връзка с реалната грижа за качеството на работа на основата на екипност са издадени вътрешни заповеди, регламентиращи същността на работа на всеки отговорник, избран на Секционен съвет. Това е важно за сформирание на екип, който да работи успешно за реализиране на цялостен успешен учебен процес, административно обезпечаваш професионализъм, коректност, системност, последователност, възможност за контрол от ръководството на Департамента.

➤ *Контрол на работата*

Административното ръководство осъществява контрол на работата чрез проверки на следните текущи дейности.

На основание чл. 61, (2), т. 3 от Правилника – актуализация на стандартите относно качеството на новите учебни програми, гласувани единодушно на Секционен съвет.

На основание чл. 61, (2), т. 4 от Правилника се осигурява системна обратна връзка със студентите и преподавателите в писмени и устни формати с оглед адаптирането на стандартите към желанията и възможностите на субекта на обучение.

На основание чл. 61, (2), т. 6 от Правилника за изграждане на ценностна система в Помагалото за първи курс са въведени рубрики като „Любопитно“, „Необходимо“, „Посланици на българската наука и култура по света“ и др.; в други учебни помагала също има задачи и раздели в тази връзка.

На основание чл. 61, (2), т. 8 от Правилника във връзка с осигуряване на педагогическа и методическа подготовка на преподавателите за провеждане на обучение по изискванията в националните и европейските стандарти се провеждат методически сбирки за споделяне на опит, участия в научни форуми у нас и в чужбина. По инициатива на Директора на Департамента се изнасят системно публични лекции. Предвидено е специализирано обучение в библиотеката във връзка със създаване на индивидуален профил в научните платформи.

На основание чл.61, (1), т. 3 от Правилника има осигурена отчетност на ресурсите и специално на Помагалото за първи курс, първи семестър за високо качество чрез рецензии на хабилитирани преподаватели, оценки на преподавателите и оценки на студентите за саморефлексия. Екземпляри от първата част на Помагалото за първи курс и Помагалото по фармация са дарени на библиотеката още в началото на учебната година. А с доклад от Директора на Департамента по предложение на Секционния съвет са предоставени на библиотеката екземпляри от всички издадени учебни помагала.

➤ *Стимулиране на работата със студентите*

На основание чл. 61, (2), т. 10 от Правилника за въвеждане на подходящи лостове за мотивация на студентите към високо качество на обучение се поощрява въвеждането като трето устно изпитване с най-висок коефициент за формиране на крайна оценка представяне на презентация по проблем (заложено е в студентските картони, създадени на основата на академичния стандарт в учебните програми); включване на студентите в културни и научни форуми – Деня на будителите, Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, научни срещи в Равда и др.

На основание чл. 61, (2), т. 13 от Правилника във връзка с използване на резултатите от научни изследвания се въвеждат паралелно с традиционните методи и форми на учене и иновативни; участва се активно в научни форуми и през последната година има забележителна публикационна активност в съпоставка с предходната; осъществяват се съвместни контакти и срещи по проблеми на методиката на обучение по български език с преподаватели от Пловдивския университет и от Великотърновския университет, както и от Варненския медицински университет.

➤ *Създаване на условия за съвременно техническо обезпечаване на работата със студентите*

На основание чл. 61, (2), т. 11 от Правилника предстои усъвършенстване на техническите средства за преподаване и комуникация, инспирирано от административното ръководство на Департамента; както и създаване на електронна система за отчетност на резултатността.

На основание чл. 61, (1), т. 2 има публична информация в сайта на МУ, в раздела за ДЕСО, относно научната и учебната дейност, както и за други дейности.

➤ *Поощряване на качествени продукти за реализиране на образователен процес*

Във връзка с основните цели в Наръчника по качеството на с. 15 за повишаване на *обективността при оценяване на качеството* на учебното помагало за първи курс, първи семестър се правят четири типа писмени проучвания, представени на Секционен съвет: вътрешна оценка от преподавателите, участващи в екипа по подготовка на Помагалото; вътрешна оценка от преподавателите, участващи в апробирането на Помагалото, но неучастващи в екипа; оценката на хабилитираните преподаватели от Секцията; външна оценка на рецензент – доц. д-р Фани Бойкова, хабилитиран преподавател по методика на обучението по български език от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“; оценка на студентите чрез вътрешна анкета.

Анонимната анкета представя удовлетвореността на потребителя на образователна услуга от гледна точка на изучаването на български език със социална функция. Тя е за саморефлексия и дава количествена и качествена оценка за успеваемостта вследствие работата по български език с учебното помагало.

На основание чл. 51, т. 2 от Правилника, че *преподавателите имат право да разработват и преподават свободно съдържанието на своята учебна дисциплина* в съответствие с учебния план ръководството на Департамента стимулира възможността на преподавателите да реализират високопрофесионална учебна дейност и да създават учебни ресурси, отговарящи на новите тенденции в езиковото обучение в съответствие с нуждите на обучаваните и на целия учебен процес в Университета. Секционният администратор по качеството – ръководителят на Секцията, участва в цялостния процес на създаване на нови помагала. Съгласувано с административното ръководство на Департамента представя документирано в протоколи нагласата си за екипна работа и усъвършенстване на образователния и публикационния процес с цел успешна и качествена работа (всички протоколи от заседания представят даване на възможност за коментари от страна на всички членове на Секционния съвет и създаване на атмосфера на консенсусни дискусии).

3. ХРОНОЛОГИЯ НА ПОДГОТОВКАТА И РЕАЛИЗИРАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОЦЕС С НОВИТЕ ПОМАГАЛА

Във връзка с препоръка на Ректора след проведен разговор със студенти, англоезично обучение за промяна в подхода на провеждане на обучението по български език директорът на Департамента свежда до административния старши преподавател и до ръководителя на Секцията задачата да се обезпечи адекватно на необходимостите на студентите обучение по български език.

На основание на чл.61, (2), т. 1 от Правилника за проучване и осигуряване на обществени очаквания относно качеството и задоволяване на тези очаквания се пристъпва към дейности за корекции в цялостната система на обучение.

На Секционен съвет, на което присъства като гост и директорът на Департамента, се предлага задачата за нови учебни помагала и с цел да се провокират предложенията относно създаване на концепция за помагалата. Ръководителят на Секцията посочва някои примерни гледни точки, основани на опита. Инициирани са методически сборки за първи и за втори курс за по-целенасочени обсъждания и за създаване на концепции за помагалата.

Провеждат се консенсусни разговори с всеки преподавател в Секцията. По желание на преподавателите се създават екипи, които да организират цялостната работа по обсъждане на материала за включване в помагалото за първи курс като неотложна задача във връзка със сроковете за представяне и прилагане в учебния процес. На методическа сбирка ръководителят на екипа на първи курс дава възможност на ръководителя на Секцията да предложи примерна концепция, която да постави начало на обсъждания за структуриране и коректност на материала.

Организира се подобна среща и с преподавателите във втори курс.

Приемствеността в работата и избягването на „бели полета“ или преповтаряне на изучен материал (съобразно изискванията в **Академичния стандарт за учебна дисциплина**) е важно за реализиране на целенасочена поэтапна учебна работа. Затова стремежът е да се отчитат предимствата на екипната работа в цялата Секция, основана на взаимно уважение и целенасочена професионална съвместна работа, свързана и със специфичните особености в обучението на групите студенти. Работата е осмислена от приоритетните

цели, заложи в Академичния стандарт за учебна дисциплина за развитие на личностни качества на студентите, насърчаване на тяхната самоинициатива, придобиване на „преносими“ знания, ключови компетентности и умения.

Учебните помагала за първи курс, по фармация за втори курс, втори семестър и втори курс, втори семестър за дентална медицина също предварително са обсъждани с екипа от ръководител на секция, отговорници и преподаватели. Основните изводи се предоставят на ръководството на Департамента.

Учебникът за СИП български език във връзка с изключително кратките срокове за създаване на материалите в коректен за студентите формат е представен от ръководителя на авторския екип на Секционен съвет и хабилиран преподавател от Секцията, запознат с концепцията и с учебника, представя положително кратко устно становище. Предварително, преди публикуване, със съдържанието на цялото помагало е запознат Директорът на Департамента, тъй като според учебната програма и тематичния план за СИП (групата е формирана много бързо след началото на академичната година) трябва да се изучава специализиран български език (има предварително приета учебна програма и одобрено тематично разпределение). Директорът на Департамента като специалист по медицина е един от рецензентите. Учебникът има двама рецензенти – вътрешен и външен. Студентите споделят писмено и устно одобрението за представения материал и цялостната работа.

На Секционен съвет ръководителят на Секцията предлага всички учебници и учебни помагала да минават през Секционен съвет за обсъждане и одобрение.

Чрез даване на възможност за активно участие в научна дейност, за подготовка на учебни помагала, за прилагане на иновативност в учебния процес се отговаря на политиката по качеството във вътрешен план за мотивиране на академичния състав, служителите и обучаемите за пълноценна изява и отдаденост на мисията на Университета.

Участието в научната дейност на голяма част от преподавателите в Секцията разкрива значително покачване на научната активност и на сертифицирано на международни конференции признаване труда на преподавателите. А това е доказателство и за качеството на работа при анализа на нивото на работа на преподавателите според чл. 61, (2), т. 2 от Правилника и изискванията от Наръчника. Участието в много научни форуми дава възможност за запознаване с новите тенденции в чуждоезиковото обучение. Има два сертифицирани доклада за Помагалото за първи курс, първи семестър; един сертифициран доклад за Помагалото по фармация. Информацията с копия на статии и цялостната документация е предоставена на ръководството на Секцията от отговорника по научна дейност. Тя е гласувана и приета единодушно на Секционен съвет.

Отговорникът по учебната дейност предостави на Секционен съвет подробна и аргументирана във всички аспекти информация за доброто ниво на учебния процес през първи семестър при работа с новото учебно помагало.

Анкетата, проведена със студентите от първи курс за помагалото от първи семестър, дава възможност за следните изводи.

- Най-висок брой отговори „Да, напълно“ – 76, има на въпроса: *Съответства ли обучението по български език на Вашите очаквания?*
- Най-висок брой отговори „Добре е, че учим основни неща“ – 76, има въпросът: *Учебникът помага ли Ви да получите основни знания за българския език?*
- Най-висок брой отговори „Интересно е, защото има повече устни разговори“ – 75, има въпросът: *Интересно ли са представени уроците?*
- Най-висок брой отговори „По-добре е да има повече упражнения за говорене и по-малко граматика“ – 72, има въпросът: *Искате ли да се обяснява повече граматика?*
- Най-висок брой отговори „Отлична“ - 38, има въпросът: *Каква е Вашата оценка за качеството на упражненията по български език?*
- Най-висок брой отговори „Отлична“ - 32 и „Много добра“ - 32, има въпросът: *Каква е оценката Ви за прилаганите форми на работа в учебните часове?*
- Най-висока е оценката „Много добро“ - 42 на въпроса: *Каква е оценката Ви за количеството на учебния материал?*

Най-висок брой има вторият отговор „Много добра“ - 29 на въпроса: *Каква е оценката Ви за качеството на учебника?*

Студентите одобряват структурата в предложеното учебно помагало, упражненията, преобладаването на разговорност, формите на работа, количеството на материала в учебника. Още малко може да се работи върху формите на работа и върху качеството на продукта.

За втори семестър също са проведени анкети, уточняващи нивото на приемане на помагалата от студентите.

От посочените резултати за помагалото по дентална медицина за втори курс, втори семестър става ясно, че студентите приемат помагалото за полезно при усвояването на специализирана лексика, тъй като учат основни неща (59 % от отговорите). Според тях уроците са представени интересно, защото има повече устни разговори (48 % от отговорите). Граматичните обяснения на английски се оценяват с оценка – много добра (32 % от отговорите). 56 % от анкетираниите смятат, че включените упражнения са разнообразни. Темите за презентации харесват на 58 %. Оценката за качеството на упражненията е отлична 24 %, много добра (24 %), добра (31 %). Оценката за качеството на учебника е отлична 29 %, много добра 25 %. За прилаганите форми на работа най-висок резултат е отличен 29 %.

Преподавателите, работещи с новите помагала, предоставят своите оценки за актуалността и надеждността им за реализиране на резултатен образователен процес. Посочват се възможните моменти за корекция и положителните ефекти при преподаване. В процеса на обобщение се преодоляват определени субективни фактори, които биха се опитали да омаловажат постигнатите резултати, но това е елемент от цялостния процес на промяна.

Информацията от направените оценки се обобщава и се обсъжда на секционен съвет. Предава се на ръководството на Департамента за отчитане на ефекта от работата с новите помагала и установяване ефекта от екипната работа в образователния процес.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Реализирането на учебната, научната и административната дейност в Департамента за езиково и специализирано обучение и постигането на ефективен образователен процес в Секцията по български език към Департамента за езиково и специализирано обучение са свързани основно с установяване на дух на екипност както между административното ръководство – директор, административен старши преподавател и ръководител на секцията, така и в самата секция. Преодоляването на някои субективни различия и потребности в преподавателския екип е продължителен процес. Но постигането на висока резултатност, добра комуникативност за студентите, удовлетвореност на техните потребности отговаря на основната мисия на университета за създаване на добри условия за развитието на държавната политика за висшето медицинско образование и медицинската наука и доказва ефективната роля на екипността в работата.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Правилник за устройството и дейността на МУ Пловдив (2014)
- [2] Академичен стандарт за учебна дисциплина
- [3] Наръчник по качеството (МУ Пловдив)
- [4] <https://mu-plovdiv.bg/za-nas/dokumenti-formulyari>